

SAMENVATTING rapport 2006/390

Uitvoering vaststellingsovereenkomst in de zaak Spijkers

I. Voorgeschiedenis

Op 14 september 1984 had de heer Spijkers, die op dat moment als maatschappelijk werker in dienst was bij het Ministerie van Defensie, de taak om mevrouw A erover te informeren dat haar echtgenoot die dag was verongelukt tijdens een periodiek onderzoek naar de AP 23-landmijn. Deze gebeurtenis vormde het begin van een jarenlang conflict tussen de heer Spijkers en het Ministerie van Defensie.

Na een groot aantal juridische procedures en een onderzoek van de Nationale ombudsman naar de gang van zaken rond de ongevallen met de AP-23 mijn in 1983 en in 1984¹, en na bemoeienis van de Tweede Kamer, werd KPMG begin 2000 ingeschakeld om de geschillen tussen de heer Spijkers en het ministerie en tussen mevrouw A en het ministerie definitief af te handelen. De toenmalige staatssecretaris van Defensie, de heer Van Hoof, verklaarde op voorhand dat de uitkomst van de werkzaamheden van KPMG voor het ministerie bindend zou zijn. Voor de heer Spijkers en mevrouw A gold die gebondenheid niet. In de zomer van 2002 bracht KPMG advies uit. Onderdeel daarvan vormden vaststellingsovereenkomsten tussen mevrouw A en de Staat der Nederlanden en tussen de heer Spijkers en de Staat der Nederlanden. Juist in de periode dat het adviestraject van KPMG zich in een afrondend stadium bevond, trad er, in verband met een kabinetscrisis, een nieuwe staatssecretaris van Defensie aan, de heer Van der Knaap. Deze staatssecretaris deelde op 29 augustus 2002 aan de Tweede Kamer mee dat hij zich niet gebonden achtte aan het KPMG-advies omdat de daarin opgenomen bewering dat het Ministerie van Defensie zich jegens mevrouw A en de heer Spijkers schuldig had gemaakt aan misleiding volgens de staatssecretaris niet was onderbouwd. De (ongewijzigde) tekst van de overeenkomst met de heer Spijkers werd pas door de staatssecretaris ondertekend na een interpellatiedebat in de Tweede Kamer op 28 november 2002. Bij die gelegenheid liet de Tweede Kamer aan de staatssecretaris weten dat de zaak voor de kamer gesloten zou zijn na ondertekening van de overeenkomst door de staatssecretaris. Ondertekening van de vaststellingsovereenkomst door zowel de heer Spijkers als de staatssecretaris vond plaats op 29 november 2002.

II. Onderzoek Nationale ombudsman

In september 2005, bijna drie jaar na ondertekening van de vaststellingsovereenkomst, bleek uit berichten in de media van een haperende uitvoering van die overeenkomst. Het gegeven dat de effecten daarvan voor zowel voor de heer Spijkers als voor de overheid schadelijk konden zijn, gaf de Nationale ombudsman aanleiding ter zake een onderzoek in te stellen. Zijn onderzoek was er primair op gericht om de gerezen problemen op korte termijn op te lossen, en droeg daarom in eerste instantie het karakter van een bemiddeling. Toen, na een aantal gesprekken met alle direct betrokkenen, duidelijk werd

¹ Openbaar rapport 99/175 van 19 april 1999; www.nationaleombudsman.nl/grote-onderzoeken/onderzoek-gang-van-zaken-rond-ongevallen-met-landmijnen.

dat de bemiddeling door de Nationale ombudsman niet binnen afzienbare tijd zou leiden tot een oplossing van de geschilpunten, heeft de Nationale ombudsman besloten zijn bemiddeling te beëindigen en het onderzoek schriftelijk voort te zetten.

III. Beoordeling

De Nationale ombudsman heeft de stand van zaken rond de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst (VO) beschreven en heeft aan de hand van een aantal relevante behoorlijkheidsvereisten² beoordeeld of het ministerie ten aanzien van de verschillende onderdelen van die overeenkomst al dan niet behoorlijk heeft gehandeld. Daarbij gaat het zowel om acties richting de heer Spijkers als om acties in de richting van drie advocaten en een arts van de heer Spijkers. Daarnaast is aandacht besteed aan de kwestie rond de uitbetaling van wachtgeld aan de heer Spijkers. De stand van zaken en de conclusies ten aanzien van de afzonderlijk beoordeelde elementen zijn weergegeven in het volgende overzicht.

Elementen VO	Afgewikkeld	Beoordeling Nationale ombudsman
Excuusbrief	november 2002	+
Koninklijke onderscheiding	november 2003	+/-
Financiële genoegdoening	december 2002	+
Belastinggarantie	juni 2006	+
Declaratie mr. B	niet	+
Declaratie arts E	niet	+
Administratieve rectificatie	niet	+/-
Declaraties mrs. C en D	deels 2003, deels niet	+
Wachtgeldkwestie	niet	+

+ = behoorlijk

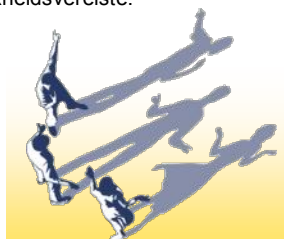
+/- = deels behoorlijk en deels niet behoorlijk, vanwege strijd met het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking

Het Ministerie van Defensie heeft de vaststellingsovereenkomst al met al behoorlijk uitgevoerd. Alleen de informatieverstrekking over de Koninklijke onderscheiding en over de administratieve rectificatie heeft te wensen overgelaten.

IV. Ter afsluiting

In een afsluitende paragraaf stelt de Nationale ombudsman vast dat bijna vier jaar na de ondertekening van de overeenkomst die als doel had “de zaak Spijkers” definitief te kunnen afsluiten, die zaak nog steeds niet de wereld uit is. Die overeenkomst en de gang van zaken rond de ondertekening vormden juist het beginpunt van een voortgezette

² In het bijzonder is getoetst aan de vereisten van voortvarendheid, van actieve en adequate informatieverstrekking, van rechtszekerheid alsmede aan het redelijkheidvereiste.

strijd, van juridische en politieke incidenten en vormde de bron voor verhalen in de media. De voortgezette strijd van de heer Spijkers na de totstandkoming van de vaststellingsovereenkomst kan worden gezien als een strijd tegen de Staat die in de ogen van de heer Spijkers bijdraagt aan het aan de kaak stellen van voortdurende misstanden. Daarmee wordt ook zijn rol als klokkenluider gemarkeerd.

De Nationale ombudsman hoopt met zijn rapport te hebben bereikt dat een antwoord is gekomen op de vraag naar het steeds maar voortduren van deze zaak, ook nadat er een vaststellingsovereenkomst was getekend. Ten slotte wijst hij erop dat verschillende knelpunten bij de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst zijn te herleiden tot aspecten van die overeenkomst die wellicht ook op andere wijze geregeld hadden kunnen worden. Hij vraagt in dat verband aandacht voor enkele concrete punten, namelijk de noodzakelijke precisie van de tekst van een vaststellingsovereenkomst, het belang van het noemen van de termijn waarbinnen onderdelen van zo'n overeenkomst moeten zijn afgewikkeld alsmede een zodanige regeling van alle punten dat de andere partij niet zal worden betrokken in geschillen tussen verschillende onderdelen van de Staat.

